

Гомотюк А. О.

аспірант кафедри міжнародної економіки
Західноукраїнського національного університету

Homotiuk Andrii

PhD Student of the International Economic Department
West Ukrainian National University

ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО ФІНАНСУВАННЯ БІЗНЕСУ У СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІНАХ

Анотація. У статті розглядається становлення та розвиток інноваційних моделей фінансування бізнесу. Розкрито теоретичні основи альтернативного фінансування бізнесу, мотиви для його використання підприємствами. Проаналізовано основні характерні риси світового ринку альтернативного фінансування, в тому числі за категоріями моделей краудфандингу. Проаналізовано особливості розвитку краудфандингових платформ. Зосереджено увагу на функціонуванні європейського ринку, охарактеризовано його основні елементи, виявлено фактори, що впливають на його зростання. Розкрито суть впливу фінансових технологій на ринок інноваційного фінансування. Встановлено, що в Україні альтернативне фінансування лише на початковій стадії розвитку, але існує тенденція до швидкого зростання. Цей процес гальмує відсутність законодавчої бази. Визначено перспективи ринку краудфандингу та P2P фінансування в найближчій перспективі з огляду на вплив війни в Україні.

Ключові слова: краудфандинг, альтернативні фінанси, інноваційне фінансування, краудфандингова платформа, P2P фінансування.

Вступ та постановка проблеми. Одним з основних обмежень для стійкості та подальшого розвитку підприємств є доступ до фінансування. Доступ до фінансів характеризується як доступом до банківських послуг, так і до позик, платежів або страхування чи альтернативного фінансування. Коли підприємства можуть використовувати фінансові послуги, які є доступними, функціональними та задовольняють їх фінансові зобов'язання, можна стверджувати, що вони мають хороший доступ до фінансування.

Малі та середні підприємства в усьому світі серйозно постраждали від пандемії COVID-19. Багато підприємств оголосили про банкрутство, і багатьом власникам бізнесу не вистачило фінансування, щоб відновити свою діяльність після зняття карантину. Ці підприємства зазвичай не мали кредитної історії, необхідної для схвалення кредиту, а тим, хто був банкрутом, було б важко отримати гроші в традиційному банку. Тому підприємства шукають можливості залучати кошти з джерел інноваційного альтернативного фінансування.

У зв'язку з цим варто більш глибоко вивчити ринок альтернативного фінансування задля формування та вдосконалення відповідного нормативно-правового забезпечення його функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема становлення та розвитку краудфандингу у світі присвячено ряд наукових праць. Так, Реза-Гарехбаг Р., Хафезалкогуб А. та ін. досліджують проблеми фінансування ланцюга поставок для малих та середніх підприємств, які мають обмежений капітал за двома альтернативними схемами фінансування, які надає онлайн-платформа кредитування та інвестування P2P, а саме боргове фінансування та фінансування власного капіталу [1].

Болаерт Г., Лопес-де-Сільва Ф. та Швінбахер А. розглядають дослідження впливу цифровізації на доступ до фінансування, аналізують фінтех-кредитування (включно з одноранговим кредитуванням P2P), краудфандинг [2].

Бібліометричний аналіз альтернативного фінансування підприємництва здійснили Коронель-Пангол К., Ордено-Крус К., Поль-Віанез Дж. [3]

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У наявних наукових працях розкриття проблем та перспектив розвитку інноваційного фінансування є фрагментарним. Так, лише частково розглянуто нормативно-правові рамки його використання та визначено вплив війни на перспективи його розвитку. Саме це і зумовило актуальність дослідження.

Метою статті є розкриття суті інноваційного фінансування; аналіз функціонування ринку інноваційного фінансування у світі та визначення перспектив його розвитку.

До інноваційних моделей фінансування бізнесу ми відносимо так звані моделі альтернативного фінансування. На даний час не існує загальноприйнятого визначення поняття альтернативне фінансування. Так, альтернативні фінанси можна визначено як фінансування із зовнішніх джерел, окрім одержання банківських позик або залучення коштів через ринки акцій та облігацій [4].

За визначенням авторів Звіту «Про порівняльний аналіз глобального ринку альтернативних фінансів», альтернативне фінансування» є цифровим фінансуванням, яке виникло за межами існуючих банківських систем і традиційних ринків капіталу та відбувається в мережі Інтернеті [5]. Зокрема, ця онлайн-екосистема альтернативного фінансування складається з різних моделей кредитування, інвестування та неінвестицій, які дають змогу фізичним особам, підприємствам та іншим організаціям залучати кошти через цифровий онлайн-ринок.

Також варто відмітити, що характерною рисою альтернативного фінансування є прямий контакт між підприємством і інвестором через он-лайн платформи.

Світовий ринок альтернативного фінансування почав стрімко розвиватися з 2015 до 2018 року на ньому домінував Китай. Однак, розвиток місцевого ринку цієї країни та зміни в законодавстві призвели до значного зниження обсягів і частки його на світовому ринку. Якщо у 2019 році на китайський ринок припадало 48% світового обсягу, то в 2020 році – лише 1%. Відповідно, коли китайські обсяги включені в глобальний аналіз, загальний обсяг глобального ринку помітно зменшився, впавши на 42%

у 2019 році та ще на 35% у 2020 році – з 304,5 млрд дол. США у 2018 році до 176 млрд дол. США у 2019 році та 114 мільярдів доларів у 2020 році.

Країни Європа надзвичайно відрізняються між собою фінансовим ландшафтом і культурними звичаями. Так, на деяких ринках традиційні банки домінують в альтернативному кредитуванні, тоді як на інших ринках є жага цифрових позик. Німеччина, наприклад, може бути домівкою для високопрофільних фінтех-компаній N26 і Raisin, але, там існує природно менша потреба у фінтех-рішеннях, коли справа доходить до кредитування, оскільки більшість кредитів для підприємств надається все ж банками. Незважаючи на це, сектор альтернативного фінансування в Німеччині прогнозовано має досягти \$ 325 млн до 2026 року.

У свою чергу, країни Балтії – Естонія, Литва та Латвія – давно відомі як осередки фінансових технологій, де інноваційне кредитування відіграє ключову роль. З 2015 року в цих країнах спостерігалось значне зростання альтернативного кредитування, зокрема значне зростання краудфандингу та P2P-кредитування». Так, дані TalTech, Естонського технологічного університету, показують, що майже половина доходу естонського фінтех-сектору генерується альтернативним кредитуванням, що спричинено не лише великою кількістю нових малих і середніх підприємств, але й менталітетом.

Загалом, на початок 2022 року в Європі існувало 315 альтернативних фінансових платформ, найбільше альтернативних фінансових платформ працює у Великій Британії (50), за нею йдуть Іспанія (36), Франція (32), Естонія (28) та Німеччина (25), тоді як у Латвії працювало лише 4 місцеві та 6 іноземних платформ, а в Литві – 11 платформ.

А на початок 2023 року у світі налічувалося 999 платформ, з яких 517 – у Європі. Найбільше альтернативних фінансових платформ у Великій Британії – 95; Італія – 66; Франція – 62; Німеччина – 47; Естонія – 31; Іспанія – 26; Литва – 12; Латвія – 10 [6].

Якщо ж аналізувати динаміку ринку альтернативного фінансування, то можна констатувати його уповільнення, оскільки обсяги фінансування зменшувалися у IV кварталі 2022 р. У січні 2023 року було зафіксовано загаль-

ний обсяг фінансування в розмірі 298 млн євро, що на 6% менше порівняно з груднем 2022 року (з 318 млн євро). Загальний місячний обсяг фінансування в січні 2023 року був меншим на 54 млн євро порівняно з аналогічним періодом 2022 року [7].

Розглядаючи фінансування за основними категоріями інвестицій, найбільше фінансування в січні 2023 року пішло на платформи, що пропонують споживчі інвестиції (195 млн євро), за якими йдуть бізнес (58 млн євро) та інвестиції в нерухомість (46 млн євро). Порівняно з груднем 2022 року споживче кредитування зросло на 4%, а кредитування бізнесу та нерухомості знизилася на 30% і 6% відповідно.

Очікується, що розмір ринку глобальної платформи альтернативного кредитування досягне 8,2 млрд дол. США до 2028 року [8].

Розглянемо детальніше деякі сегменти ринку альтернативного фінансування. Так, стрімко розвивається краудфандинг, заснований на винагороді. Прогнозується, що у 2027 р. ринок досягне 1,21 млрд дол. США.

У 2023 році вартість трансакцій у сегменті краудфандингу досягне 1,14 млрд дол. США.

Очікується, що річний темп зростання вартості трансакції (CAGR 2023–2027) складе 2,11%, що призведе до прогнозованої загальної суми 1,23 млрд. дол. США до 2027 року [9].

Середнє фінансування на одну кампанію в сегменті краудфандингу становить 7,75 тис. дол. США в 2023 році.

З точки зору глобального порівняння показано, що найвища вартість трансакції досягнута в Сполучених Штатах (451,30 млн дол. США у 2023 році).

Наразі ринок краудфандингу на основі винагороди переживає постійне зростання, оскільки все більше підприємців, творців і митців звертаються до краудфандингу як до засобу фінансування своїх проєктів. Деякі сучасні тенденції на цьому ринку включають зростання нішевих краудфандингових платформ, які обслуговують конкретні галузі чи інтереси, такі як ігри чи мода, а також зростання популярності акційного краудфандингу, який дозволяє інвесторам володіти частками в компаніях, які вони підтримують [9].

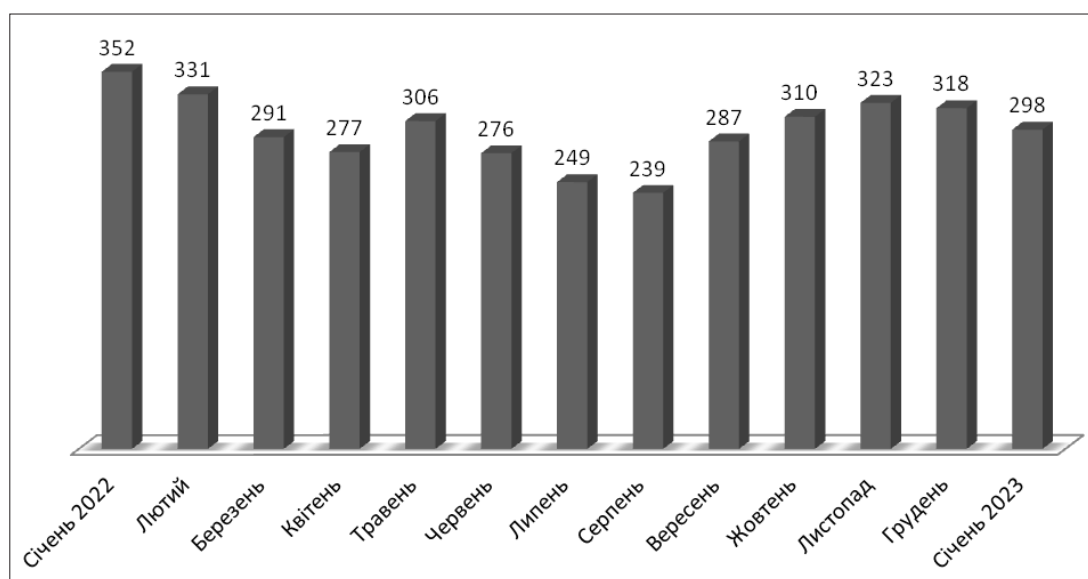

Рис. 1. Загальні обсяги альтернативного фінансування на європейському ринку (млн. євро)

Джерело: побудовано автором на основі даних [6]

Зростання ринку краудфандингу можна пояснити декількома факторами, зокрема зростаючим визнанням краудфандингу як законного засобу збору коштів, збільшенням доступності платформ кредитування та розвитком соціальних медіа, які дозволяють творцям просувати свої кампанії для ширшої аудиторії. Крім того, пандемія COVID-19 прискорила тенденцію до збору коштів онлайн, оскільки все більше людей звертаються до краудфандингу, щоб підтримати малий бізнес і незалежних творців, які постраждали від карантину та економічного спаду. Заглядаючи вперед, очікується, що ринок краудфандингу, засновано на винагороді, продовжить позитивну траєкторію зростання. Це зростання буде зумовлене такими факторами, як збільшення доступності мобільних додатків для краудфандингу, зростання економіки концертів і роботи фрілансерів, а також зростання ефективного інвестування, яке спрямоване на підтримку соціально відповідальних проєктів. Крім того, у міру того, як краудфандингові платформи стають більш відомими, ми можемо спостерігати консолідацію ринку, коли більші платформи купуватимуть менші, щоб збільшити свою частку ринку.

Щодо P2P кредитування, то очікується, що у 2023 році вартість транзакцій у сегменті P2P (бізнес) досягне 31,46 млрд дол. США.

Очікується, що річний темп зростання вартості транзакції складе 4,43%, що призведе до прогнозованої загальної суми 37,42 млрд дол. США до 2027 року [10].

Середнє фінансування на одну кампанію в сегменті P2P (бізнес) становить 0,61 тис. дол. США у 2023 році. З точки зору глобального порівняння показано, що найвища вартість транзакцій досягнута в Китаї (16 170,00 млн дол. США у 2023 році).

Однорангове кредитування P2P постійно зростає в останні роки, особливо щодо малого та середнього бізнесу. Однією з поточних тенденцій на цьому ринку є поява спеціалізованих платформ, які зосереджені виключно на бізнес-кредитуванні, надаючи індивідуальні позики за конкурентними процентними ставками. Іншою тенденцією є використання аналітики даних і штучного інтелекту для оцінки кредитоспроможності та ризику, що дозволяє швидше та точніше приймати рішення.

Зростання ринку P2P зумовлене зростаючим попитом на альтернативні варіанти фінансування, легкістю доступу до коштів для малого бізнесу та низькі процентні ставки, які пропонують платформи кредитування.

Також впливає на розвиток P2P і розвиток технологій. Так, продовження впровадження штучного інтелекту (AI)

серед однорангових платформ кредитування може принести на ринок додаткові 400 млн євро (£354 млн), і це лише на європейський ринок. Вплив штучного інтелекту (AI) та машинного навчання (ML) на європейський ринок P2P зріс у 2022 р. у п'ять разів у порівнянні з 2017 роком. 61 платформа у Європі вже використовує AI та ML у розробці своїх продуктів [11].

Безумовно, значний вплив на розвиток ринку альтернативного кредитування має і війна в Україні.

Через кілька днів після того, як Росія вторглася в Україну, кредитори на ринку альтернативних фінансів зіткнулися з нагальними питаннями: які фінансові ризики вони мали для регіону; які наслідки мала наявність кадрів у регіоні; і чи вплинуть на них російські санкції. Поки кредитори вирішували ці проблемами, з часом виникали й інші питання, пов'язані з конфліктом, як-от економічний вплив на кредиторів зростання цін на нафту та потенційна глобальна продовольча криза.

Компаніям прийшлося вживати заходів, щоб захистити інвесторів від наслідків. Так, Mintos, найбільший он-лайн кредитор Європи, виключив усі кредити з Росії та України зі свого основного ринку [12]. Інші фінтех-компанії, які побоюються невідповідності російським санкціям, вирішили передати експертизу регулярним технологічним компаніям, тоді як інші призупинили деякі послуги, чекаючи ясності.

Довгострокові економічні наслідки конфлікту в Україні для альтернативних кредиторів стануть очевидними з часом, але потенційно можуть призвести до нової хвилі фінансових технологій. Криза 2008 року, коли банки припинили кредитування, стала каталізатором для багатьох сучасних фінтех-компаній, які вірили, що є спосіб фінансувати бізнес під час рецесії.

Висновки. На даний час інноваційне фінансування ще не стало сильним конкурентом традиційного банківського кредитування. Однак, за останні роки цей сектор значно зріс, надаючи позичальникам альтернативне джерело фінансування, яке часто є більш гнучким і доступним, ніж традиційне банківське кредитування. Однак в Україні альтернативне фінансування, в тому числі й краудфандинг і P2P фінансування, лише на початковій стадії розвитку, але є тенденція до швидкого зростання. Цей процес гальмує відсутність законодавчої бази інноваційного фінансування. Тому необхідно в подальшому працювати над покращенням норматив-правового регулювання, забезпеченням прозорості збору коштів та здійснювати додаткові дослідження, щоб ефективно використовувати можливості альтернативного фінансування.

Список використаних джерел:

1. Reza-Gharehbagh, R., Hafezalkotob, A., Asian, S., Makui, A., & Zhang, A. N. (2020). Peer-to-peer financing choice of SME entrepreneurs in the re-emergence of supply chain localization. *International Transactions in Operational Research*, № 27.5, pp. 2534–2558.
2. Bollaert, H., Lopez-de-Silanes, F., & Schwiendacher, A. (2021). Fintech and access to finance. *Journal of corporate finance*, 68, 101941.
3. Coronel-Pangol, K., Orden-Cruz, C., & Paule-Vianez, J. (2022). Bibliometric analysis of alternative financing for entrepreneurship. *Cuadernos de Gestión*, № 22(2), pp. 167–182.
4. Allen F., Carletti E., Jun “QJ” Qian, Valenzuela P. (2012). Handbook of the Economics of Finance. Chapter 11: Financial Intermediation, Markets, and Alternative Financial Sectors. Available at: http://apps.eui.eu/Personal/Carletti/Handbook_ACQV_25March2012.pdf
5. Ziegler T., Sheor R., Wenzlaff K., Suresh K, Mammadova L., etc (2021). The 2nd Global Alternative Finance Market Benchmarking Report. Available at: <https://www.jbs.cam.ac.uk/wp-content/uploads/2021/06/ccaf-2021-06-report-2nd-global-alternative-finance-benchmarking-study-report.pdf>
6. P2pmarketdata. Available at: <https://p2pmarketdata.com/statistics/>
7. The Monthly Funding Report: January 2023. Available at: <https://p2pmarketdata.com/articles/the-monthly-funding-report-january-2023/>
8. Global Alternative Lending Platform Market Size, Share & Industry Trends Analysis Report By Component, By Deployment, By End-use, By Regional Outlook and Forecast. 2022–2028. Available at: https://www.reportlinker.com/p06321810/?utm_source=GNW

9. Crowdfunding – Worldwide. Available at: <https://www.statista.com/outlook/dmo/fintech/digital-capital-raising/crowdfunding/worldwide?currency=usd>
10. Crowdlending (Business) – Worldwide. Available at: <https://www.statista.com/outlook/dmo/fintech/digital-capital-raising/crowd-lending-business/worldwide>
11. European P2P sector could get €400m boost from AI this year. Available at: <https://p2pfinancenews.co.uk/2023/04/21/european-p2p-sector-could-get-e400m-boost-from-ai-this-year/>
12. Alternative Lending State of the Market Report 2022. Available at: <https://www.altfi.com/research/alternative-lending-state-of-the-market-report-2022>

PROSPECTS OF INNOVATIVE BUSINESS FINANCING IN CURRENT GLOBALIZED CHANGES

Summary. The article considers the formation and development of innovative models of business financing. Small and medium-sized businesses around the world have been severely affected by the COVID-19 pandemic. Many businesses declared bankruptcy, and many business owners lacked funding to resume operations after the lockdown was lifted. A large number of enterprises are rejected by banks, so they are looking for opportunities to attract funds from sources of innovative alternative financing. The purpose of this article is to reveal the essence of innovative financing; analysis of the functioning of the innovative financing market in the world and determination of its development prospects. The article examines the formation and development of innovative business financing models. The theoretical foundations of alternative business financing, motives for its use by enterprises are disclosed. The main characteristic features of the world market of alternative financing are analyzed, including by categories of crowdfunding models. It is possible to state a slowdown in the development of this market, since the volume of financing decreased in the IV quarter of 2022. Attention is focused on the functioning of the European market, its main elements are characterized, factors affecting its growth are identified. The growth of the P2P market has been found to be driven by the growing demand for alternative financing options, the ease of access to funds for small businesses, and the low interest rates offered by lending platforms. The development of P2P is influenced by the use of the latest technologies. Continued adoption of artificial intelligence (AI) among peer-to-peer lending platforms could bring additional funds to the market. In Ukraine, alternative financing is only at the initial stage of development, but there is a tendency for rapid growth. This process is hampered by the lack of a legal framework. The influence of the war in Ukraine on the development of the alternative lending market is analyzed. The prospects of the crowdfunding market and P2P financing in the near term have been determined, given the impact of the war in Ukraine.

Key words: crowdfunding, alternative finance, innovative financing, crowdfunding platform, P2P financing.